

PENGENE ELLER LIVET

Da prestene i Sverige gikk til lønnskamp midt under den store bankstreiken i vinter, kommenterte en svensk humorist: «Hvis både bankfunksjonærene og prestene streiker, kan vi verken tjene Gud eller Mammon.»

Antakelig er flertallet på begge sider av Kjølen mer bekymret over det siste enn det første. Pengene er et middel til å realisere vår frihet: Vi kan reise hvor vi vil, bo som vi vil, ha den luksus som setter spiss på livet.

Mammons rolle blir stadig viktigere. Vi programmeres med penger: Det fødes for få barn – mer penger til barnefamilien. Kulturlivet blomstrer for lite – større bevilgninger må til. Husmoryrket blir vurdert for lavt – fram for husmorlønn. Selv avisenes sportssider, hvor man kunne slappe av med rundetider og praktscoringer, er blitt overtatt av pengejaget.

Det er med pengene som med alkoholismen. Henfallenheten sniker seg umerkelig inn på deg, og plutselig er du bastet og bundet.

Et varselslys er forholdet til de nærmeste. Når pengene begynner å stjele tid og oppmerksomhet fra dem, er det dags for selvransakelse.

Et annet varselslys er forholdet til samfunnet. Når jeg for å spare noen tusenlapper undertegner gale opplysninger «på ære og samvitthet» eller unngår moms, velter jeg større byrder over på dem som er ærlige.

«Skalet for alle ting kan ein få for pengar, men ikkje kjernen,» skrev Arne Garborg. Til kjernen regnet han bl.a. glede, fred og vennskap. De er blant fruktene når andres behov, nært og fjernt, kommer foran pengene.

Norsk Huseierforbund rykket nylig ut og forlangte offentlig erstatning for synkende verdi på hus i områder hvor innvandrere har flyttet inn. Det er ett hus forbundet åpenbart ikke regner med. Jesus refererte til det når han sa: «I min Fars hus er det mange rom.» Og der er det som kjent vanskelig å komme inn når man har mange penger.

De som satser på at det finnes en Skaper som tar vare på dem og deres behov, begir seg inn i troens verden. Se på liljene på marken. Selv ikke Salomo i all sin prakt var kledd som en av dem. Som Gud gir fuglene føde, skal han ta vare på dere. Vær ikke bekymret for morgendagen.

Dette er løfter som forutsetter at mennesket underordner seg skapningens guddommelige orden. Miljø-ødeleggelsene bærer bud om at vi ikke har gjort det. Og nå går det på livet løs, som Erik Dammanns siste bok «Pengene eller livet!», beskriver i klartekst. En justering med litt mindre materialisme er ikke nok.

Alternativet er ikke et grått fattigmannsliv. Det er snarere å søke til verdier som gjør livet verdt å leve.

Caux -90

«Frigjør forandringskreftene!» er oppgaven som binder sammen de forskjellige konferansene i MRA's internasjonale senter i Caux i sommer. «Nasjoner frir seg fra fortidens tvangstrøyer. Fiender snakker med hverandre. Avtaler undertegnes. Valg holdes,» heter det i innbydelsen, som sendes ut til flere tusen mennesker over hele verden.

I enkelte perioder i sommerens løp er Caux's 600 senger allerede belagt. Bl.a. ventes det stort innrykk fra Øst- og Sentral-Europa. Så det lønner seg å bestille plass så fort som mulig, selv om det også kan bli frie plasser i siste øyeblikk.

9.-16. juli: Caux åpner med en uke viet forholdet mellom Øst- og Vest-Europa. Blant innbyderne er en polsk politiker og en østerriksk kardinal.

18.-22. juli: Folk fra næringslivet verden rundt samles. Kvalitet, motivasjon og presset fra den internasjonale konkurranseøkonomien er punkter på dagsorden. Det blir også en rundebordskonferanse med deltakere på høyt nivå om handelskonfliktene mellom Japan, USA og Europa.

28. juli-5. august: Ungdommen overtar ansvaret for en uke om «å forme det nye Europa». «Mens noen lengter etter demokratiet og dets friheter, tar andre av oss dem for gitt,» skriver de i sitt programopplegg. «Et selvopptatt misbruk av friheten uthuler samfunnet og andres rettigheter. Vi vil finne fram til de moralske og åndelige verdier som åpner for både ytre og indre frihet.»

7.-12. august: Til en fem dagers «konsultasjon» om byproblemer, med bred deltakelse fra alle kontinenter, kommer bl.a. omtrent 100 fra USA, hvor forslumlingen og kriminaliteten i mange storbyer er særlig alvorlig. Det ventes også et charterfly fra England. Fra Rio de Janeiro kommer representanter for et kooperativ av drosjesjåfører som gir sitt bidrag til bymiljøet ved å være ærlige, presise og holde bilene sine i toppstand! Blant deltakerne er ellers byplanleggere, politikere, immigranter, politi, sosialarbeidere, prester og pedagoger.

15.-22. august: Folk fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Stillehavsområdet setter hverandre stevne i Caux.

23.-26. august: Avslutningsdagene blir viet en oppsummering av sommerens begivenheter og en utdyping av temaet «Frigjør forandringskreftene». «Hvis menneskeheten skal treffe de rette veivalg, må vi overvinne kynismen ved troen på at forandring er mulig og at den enkelte teller,» heter det i innbydelsen. «Guds kraft kan forandre oss og den jorda vi lever på.»

Det utydelige Norge

Frontlinjene er klare. I Sør-Afrika, Latin-Amerika og Øst-Europa. Det står om rettferdighet, om å dele sin rikdom, om å leve i frihet.

Hvorfor synes alt så utydelig når vi kommer til det norske samfunnet? Grupper og organisasjoner kjemper for sine saker. Men hvor går de grunnleggende frontlinjene?

Marxistene talte om tilsløring av virkeligheten. De tenkte på alle velmenende mennesker som ikke ville innse det «borgerlige» systemets undertrykkelse.

I flere år har vi sett en annen form for tilsløring: Tåkeleggingen av den enkeltes ansvar og valg. Vi har vært så opptatte av omstendigheter og ytre årsaker at vår egen moral er blitt betydningsløs.

Vår ordbruk kan være tilslørende. «Frie markedskrefter» og «konjunkturer» kan skjule mye grådighet og utnyttelse. Sosialt nettverk er et godt ord. Men nestekjærlighet er vel fortsatt nødvendig? Behov for selvstendighet og egenutvikling oppgis ofte som grunner for familieoppløsning. Kunne vi noen ganger kalle det «rå egosime»? Hva med ordet «abort» og alle menneskeliv som aldri får se dagens lys?

Tåken har lettet, og virkeligheten er blitt tydelig ved flere anledninger. Korrupsjonen i Oslo, miljøvernkonferansen i Bergen, krisen i sosial velferd og frykten for forskningens manipulasjon med menneskets arveegenskaper munner ut i et rop på etikk og moralsk ansvar. Arbeiderpartiets Rune Gerhardsen uttalte på et seminar om korrupsjon: «Jeg føler et snev av depresjon når jeg ser resultatet av vår politikk. Vårt terapeutiske velferdssamfunn undergraver ansvaret den enkelte har.»

Hvor vil denne erkjennelse lede hen?

Det moralske ansvaret må bli konkret og tydelig. Generaliseringer kan bli så trygge og gode at alle er for dem uten at noen behøver å forandre på noe. I Norge synes vi å ha en utrolig evne til å avpasse og tilpasse utfordringer til et behagelig og godt liv. Vi dyrker det sunne og avbalanserte, men i frykt for det ubehagelige og ekstreme viker vi unna for det helhjertede.

En moralsk bevisstgjøring kan komme på andre avveier. Den kan skli ut i fordømmelse av medmennesker, moralisme unnfanget i frustrasjon over andres umoral og egne nederlag.

Mange motarbeider enhver moral med friheten som skalkeskjul. Selv oppriktige forsøk på å ta opp etiske spørsmål avfeier de som moralisme. Men mange er skadeskutte av andres hykleri og fordømmelse. Både bevisst forakt og stille hovmod har stått i veien for menneskers erkjennelse.

Virkeligheten blir tydeligere når vi begynner med oss selv. Ydmyk selverkjennelse kan gi vekst til den moralske autoritet som så mange av oss mangler og vårt samfunn så sår trenger. Da kan vi få et lederskap som våger å trekke opp grunnleggende frontlinjer.

Vi kan skyve selverkjennelsen fra oss i frykt for plagsom skyldfølelse. I vårt samfunn har den syke skyldfølelsen fått mye oppmerksomhet. Den trenger helbredelse. Men den sunne skyldfølelsen er en del av vår identitet som mennesker.

Skyldfølelsen kan knekke oss, men den kan først og fremst være et viktig skritt på veien til tilgivelse og frigjøring. For tilgivelsen er tilbudet til dem som tar sitt ansvar og sin skyld på alvor.

Jesus tilbød sannhet, tilgivelse og oppgjør. Ved en anledning sa Jesus: «Den av dere som er uten synd, kan kaste den første steinen på henne.» Til kvinnen grepet i ekteskapsbrudd sa han: «Heller ikke jeg fordømmer deg. Gå bort, og synd ikke mer fra nå av.»

Norsk virkelighet kan bli tydelig og annerledes.

B. O. Austad

Det begynte med naboen

21.-24. juni holdes et seminar med temaet «Åndelig fattigdom i dagens Europa» i Jaroslaw i det sør-østre hjørnet av Polen. Områdets biskop, Tokarczuk, som har tatt initiativet til seminaret, skal åpne det i byens største kirke. Ny Verden berettet i forrige nummer om et 380 år gammelt benediktinerkloster i Jaroslaw, som biskopen har gitt til Moralsk Opprustning for at det skal bli et forsoningssenter for Øst- og Sentral-Europa. Men som med så mange store tiltak, begynte dette også i det små! Det var blant annet Gunnar og Ulla Fur i en blokkleilighet i en forstad til Stockholm som fikk snebollen til å rulle. Høyskolelektor Anne-Birgitte Berentzen forteller:

Jeg traff Ulla og Gunnar Fur for mange år siden på en konferanse for pedagoger i Caux i Sveits. Gunnar var lektor. Han syntes å tilhøre de stille. Han foretrakk nok heller et arbeidsslag i hagen enn en tur opp på talerstolen.

Gunnar var på en tilstelning for polakker i Stockholm. Der traff han en som viste seg å være nær nabo.

Bryr vi oss om våre naboer? I boligfelt med blokker og høylys vet vi ofte ikke hvem våre naboer er. Gunnar og Ulla inviterte naboen fra Polen og hans kone på kaffe. Det ble begynnelsen på et vennskap.

Ulla og Gunnar begynner dagen i stillhet for Gud. En morgen tenkte Gunnar å invitere sin nabo til Caux i Sveits, Moralsk Opprustnings senter der. Han nølte, men gikk med innbydelsen. Polakken sa nei takk. Jaså, sa Gunnar til seg selv og gikk hjem. Neste morgen ringte naboen og sa: «Min kone synes at jeg skal reise til Caux, så jeg vil gjerne ta imot din invitasjon.»

Naboen ble begeistret for det han opplevde i Caux. I løpet av året møttes Gunnar og han og en annen venn ukentlig, delte bekymringer og gleder, søkte Guds ledelse og ba sammen. Sommeren etter reiste naboen sammen med sin kone til Caux. Året deretter kom han med femti polakker, deriblant flere utsendinger fra biskop Tokarczuk. Det var beretningen om deres opplevelser i Caux som inspirerte biskopen til å skape et forsoningssenter.

Naboens navn er Wiesiek Kecik, en av grunnleggerne av Bonde-Solidaritet. Han satt fem år i fengsel for sin politiske aktivitet. Der traff han også sin kone. Nå er han en av ildsjelene i oppbyggingen av forsoningssenteret i Jaroslaw.

Tirley Garth, England

«Inntil i dag har jeg ikke sett på katolikkene som mine kristne brødre. Nå vet jeg at de er det.» Det var en protestant fra Nord-Irland som for noen år siden talte på et møte på landstedet Tirley Garth i de vakre åsene i Cheshire, en times kjøring fra Liverpool. Katolikker og protestanter fra Nord-Irland hadde satt hverandre stevne på dette sentret for Moralsk Opprustning for å få perspektiv på sine hjemlige problemer.

Mange forskjellige grupper har kunnet møte der oppigjennom årene. Folk fra industri- og forretningsliv, politikere, studenter, lærere og folk fra forskjellige raser, kulturer og religioner har gjort det menneskelige fellesskapet like fargerikt som blomsterprakten rundt husene. I år er det 50 år siden eieren Irene Prestwich gav dette stedet til bruk for Moralsk Opprustning. Hun deltok selv i arbeidet og bodde der til sin død i 1975, 90 år gammel.

Til feiringen av jubileet 2. juni kom 900 mennesker fra mange kanter, deriblant Solveig Alsaker, Helga Landmark og Ellinor L'Orsa fra Norge.

Besøk fra Newcastle

«Vårt ekteskap er arrangert av våre foreldre,» sier Nitin og Bharti Shukla med glede og stolthet. «Men vi kunne ha sagt nei etter de første arrangerte møtene.» Deres hengivenhet for hverandre forteller at det ikke var nødvendig.

Nitin og Bharti Shukla fra Newcastle var på en ukes besøk i Oslo i mai. Begge er indiske, men født og oppvokst i henholdsvis Kenya og Tanzania. Nitin er yrkesrådgiver, Bharti arbeider på et fagforeningskontor. Til høsten venter de sitt første barn. De er begge engasjert i arbeidet for bedre forståelse på tvers av kultur- og raseskiller i England. De ville gjerne sette seg inn i forholdene for innvandrere i Oslo, særlig annen generasjon, og bidra med sine egne erfaringer. I april i fjor var også en delegasjon fra England på besøk i Oslo og møtte representanter for lokale myndigheter, innvandrersamfunn og politi.

Nitin og Bharti traff bl.a. Kebba Secka, ansvarlig for et prosjekt for innvandrerungdom i Oslo kommune, kommunalråd Bernt Bull, Egil Teige i NRK, generalsekretær i Pakistan Workers' Welfare Union, Naweed Khawar, og hans familie. De møtte studenter ved Sosialhøyskolen, en pakistansk, chilensk og norske lærere fra ungdomsskolen og besøkte Kirkens Bymisjons senter i Tøyenkirken.

Nitin og hans familie kom til Newcastle for 16 år siden. Da han giftet seg med Bharti for nesten tre år siden, flyttet hun etter indisk skikk inn med hans familie. Et ekteskap er ikke bare å forene to individer, men også to familier. Nitin og Bharti føler seg begge hjemme i det britiske samfunnet, men er opptatte av å bevare sin indiske identitet.

Nitin har personlig ikke vært mye utsatt for diskriminering. Men når han hører om vold mot mennesker fra etniske minoriteter, blir han fortvilet. Han lurte på om de noen gang vil bli helt godtatt i det britiske samfunnet. Likevel synes han det er liten grunn til å bli overrasket. Diskriminering skjer også i India og afrikanske land, landsmenn imellom. Som yrkesrådgiver er Nitin i kontakt med all slags ungdom og forsøker å møte hver enkelt med den samme

åpenhet og støtte. Noen asiatiske ungdommer blir positivt overrasket over å finne en av sine «egne» som rådgiver. Hos noen hvite vekker Nitins hudfarge motvilje. Nitin må også svelge sine egne fordommer når tøffe, hvite tenåringer fra distrikter med mye rasistisk vold kommer inn på hans kontor.

Newcastle har mye å vise til i arbeidet for fellesskap på tvers av kultur- og raseskiller. Sist ble den årlige gudstjenesten med deltakelse fra forskjellige religioner overført i fjernsynet. Men en seier må vinnes om og om igjen. National Front, en rasistisk organisasjon, har vært aktiv i området, særlig blant unge hvite arbeidsløse. Det har ført til steinkasting og annen vold mot etniske minoriteter. Nylig bestemte bystyret og Community Relations Council seg for å arrangere et stort demonstrasjonstog mot rasisme gjennom Newcastle. Etterpå ble det holdt debattmøter rundt om i byen. «Vi ville mobilisere bred støtte for respekt og likeverd uten å fremme konfrontasjon og vold. Det lyktes,» sier Nitin.

Fra Skien til Australia

Gunnar Johnson fra Skien har deltatt på et tre måneders kurs for ungdom i Moralsk Opprustnings regi i Australia. Målet var å gi unge mennesker et praktisk og personlig trosgrunnlag og innsikt i aktuelle samfunnsproblemer. I det følgende forteller han om noen av sine erfaringer:

Jeg lærte Moralsk Opprustnings idéer å kjenne hjemme, men hadde lenge et tosidig forhold til dem. Jeg likte det som var behagelig, men begynte alltid å diskutere når det ville koste meg noe personlig. Jeg ordnet mitt liv selv, med bare litt hjelp fra Gud og moralnormene.

På kurset i Australia ble jeg trukket inn i en helt ny virkelighet. Jeg delte arbeid og fritid med den fineste gruppe mennesker jeg har vært borti. Vi var seksten fra fjorten forskjellige land, deriblant en lærer fra Libanon, en landsbyleder fra Papua Ny Guinea og en student fra USA. Vi lærte om internasjonale spørsmål, forholdet mellom den fattige og rike verden, miljøvern, religion og mye mer.

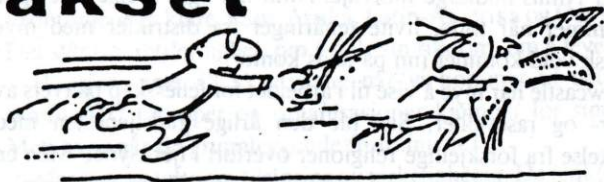
Vi besøkte mange forskjellige mennesker og miljøer. Hos Moder Teresas søstre i Melbourne hørte vi en hjelpearbeider fortelle: «Gud har ikke kalt meg til å gjøre store ting, men å gjøre små ting med stor kjærlighet.»

I løpet av de første ukene hadde vi en arbeidsoppgave som for meg la grunnsteinen til en helt ny forståelse av frihet. Vi skulle på en kreativ måte skrive om temaet «Friheten jeg lengter etter.» En fransk veterinær skrev et kort skuespill om en familie i Øst-Europa før og etter frigjøringen. Spørsmålet var hva de hadde vunnet og om de hadde tappt noe på å få muligheten til å gjøre som de ville. Dette fikk meg til å tenke. Når jeg kan gjøre som jeg vil, blir jeg lett så opptatt av å tilfredsstille meg selv, at jeg mister min frihet. Ekte frihet er å være i stand til å velge den løsningen som er best mulig for flest mulige.

Gjennom slike erfaringer fant jeg gradvis fram til dypere innsikt i mine motiver. Jeg oppdaget egoisme i mye av det jeg gjorde. Når jeg var utadvendt og hjertelig var det for å få respons. Istedenfor å lytte til andre var jeg ofte mer opptatt av å score egne poenger. Jeg var avhengig av andres godord og ble sår over deres kritikk.

Først da jeg besluttet å ta opp kampen mot min selvopptatthet på alle felter, opplevde jeg frihet. Jeg er overbevist om at bare en ting kan redde oss ut av kriser: En foredling av menneskers dypeste tanker og motiver.

sakset

Statsminister Toshiki Kaifu ba torsdag Sør-Koreas president Roh Tae Woo om tilgivelse for Japans kolonistyre i Korea. «Jeg vil gjerne benytte anledningen til å uttrykke oppriktig anger og be om tilgivelse for det faktum at Japans handlemåte forårsaket uutholdelige lidelser og sorg for folket på den koreanske halvøya,» sa Kaifu til Roh.

The Japan Times, 25.5.90

«President Vaclav Havel tilbyr Vest-Europa en ny visjon – en etisk politikk. Til et Vest-Europa som har vært dominert av politisk kynisme, av maktkamp heller enn idékamp, sier han at politikken må ta sikte på et mål som er høyere enn politikken. Den må skape en ny samfunnskultur. Et Sentral-Europa som nå reiser seg etter 40 års totalitær kultur, skal ikke bare kopiere det vestlige demokrati, men fornye det.

*Dominique Moisi, direktør i Frankrikes institutt for internasjonale forhold.
New York Herald Tribune, 25.3.90*

En del av vår oppgave er å jevne dette (tyranniet) med jorden, samtidig som vi belager oss på å gjenvinne verdinormene, vår egentlige personlighet, vår selverkjennelse og selvransakelse. Dette er ikke bare et opphøyet arbeid. Nå når alle skriker, finnes det dem som utmerker seg ved å skrike høyest. Vi ser dem knytte nevene mot de samme som de hyldet i går ...

I en falsk kultur fungerer sannheten som en farlig motgift. I denne sannhetsvirkningen gis det næring til menneskets indre kraft. Og plutselig kan den vokse og bli en betydelig samfunnskraft.

*Forfatteren og filosofen György Konrád
fra Ungarn, Aftenposten 24.1.90*

«Et viktig spørsmål er forholdet mellom kirke og stat. Jeg er overbevist om at vi går inn i en tid da Kirkens budskap med sine evige altomfattende verdier kan redde samfunnet. For i disse ordene «Du skal ikke drepe, du skal elske din neste som deg selv» ligger de moralske prinsippene som gjør oss i stand til å overleve.

*Boris Jeltsin, Russlands president
i boka «Skriftemål over et gitt tema»*

Det nytter ikke hvis gode intensjoner i lovverket ikke følges opp av en moralsk opprustning. Dette blir utvilsomt 90-årenes tema i både kirke og teater.

*Lektor Johan S. Grevbo, Menighetsfakultetet,
Vårt Land, 30.3.90*

«Jeg mener man alltid vil vinne på ærlighet og åpenhet selv når det er negative trekk i et bedriftsregnskap» ... De verdier og holdninger Philips står for er fortsatt preget av den grunnleggende tanke at mennesket er skapt i Guds bilde og gjennom Hans ledelse kan vi både forandre oss selv og våre omgivelser gjennom absolutt ærlighet, renhet, uselvishet og kjærlighet. Denne grunnholdning har preget hele hans liv og vært bestemmende for de verdier han står for.

*Artikkel om Dr. Fredrik J. Philips,
tidl. sjef for Philips-konsernet, Holland,
Aftenposten, 22.5.90*

Jeg har begynt å la være å skamme meg over å kalle meg moralist. Arbeiderbevegelsen må igjen reise kravet til personlig ansvar og moral. Det må begynne i skolen, med alt fra respekt for læreren, til skattemoral og forståelse av å gjøre sin plikt før man krever sin rett. Politikerne må gå foran.

*Rune Gerhardsen, APs leder i Oslo bystyre,
Dagbladet, 6.3.90*

Han meiner å sjå grunnar til at opprørsanda blant studentane er mindre enn før. Barna av skilsmissegenerasjonen som i si tid var i konstant opprør, har ikkje så mange autoritetar å gjera opprør mot lenger.

– Mange kjenner i staden at dei må redda stumpene i sine liv. Foreldra hadde autoritetar å slåss imot. I dag er alle grensene sprengde, det er tid for å gå til røtene igjen – til kultur, verdier, livssyn, livsmeining og haldepunkt.

*Intervju med studentprest Jan Oskar Utne,
Vårt Land, 29.5.90*

Hjelp oss til å overbevise alle dem som frykter fremtiden om at det er håp. Dere har en moralsk holdning og forpliktelse til å inspirere andre og til å vise lederskap når det gjelder å spre en praktisk etikk. Den kristne tro eier et grunnleggende håp. Dette håpet gjelder ikke bare kirken, men jorden og menneskeheten som helhet.

*Gro Harlem Brundtland
til Det lutherske verdensforbunds møte
i Brasil 3.2.90*

NY VERDEN vil fremme en kristen revolusjon, som forandrer både menneskers holdninger og samfunnsforholdene, bygget på absolutte moralnormer og Guds ledelse.

Utgiver: Moralsk Opprustning, Postboks 3018 – Elisenberg, 0207 Oslo 2.
Tlf. 44 64 78. Postgiro 5 12 57 94. Bankgiro 6030.05.08831.

Ansvarlig: Jens J. Wilhelmsen.